

PIJAVICE

S počátkem nové koupací sezóny obdržela Krajská hygienická stanice Plzeňského kraje se sídlem v Plzni několik dotazů týkajících se výskytu pijavic v koupacích vodách. Proto jsme pro veřejnost připravili z dostupných zdrojů následující sdělení.

Pijavice (Hirudinea) jsou kroužkovci, známo je asi 700 druhů. Některé druhy jsou hematofágní parazité živící se krví obratlovců, jiné druhy se živí dravě a loví jiné bezobratlé živočichy. Nejčastěji se vyskytují ve sladkých vodách jezer a rybníků. Jsou zploštělé a pohybují se tzv. píd'alkovitým pohybem. Jejich oválné tělo je dlouhé 1 – 30 cm podle druhu. Na obou koncích je tělo opatřeno přísavkami, přední je větší a je součástí trávícího ústrojí, zadní je menší a slouží pouze k přichycování. Pijavice jsou hermafrodité, mají samičí i samčí pohlavní orgány. K přenosu spermatu dochází při kopulaci, pijavice shromažďuje oplozená vajíčka v opasku, následně jsou vajíčka uvolněna v kokonu. Kokony vodních pijavic se nacházejí na vodních rostlinách a kamenech. Noví jedinci se vyvíjejí přímým vývojem.

Jak již bylo výše uvedeno, některé **druhy pijavic** se živí drobnými bezobratlými, které polykají celé. Aby se mohly živit na svých hostitelích, používají pijavice pro krmení své frontální výhonky pro připojení k hostiteli. Jakmile je pijavice připojena, používá kombinaci hlenu a sání k tomu, aby připojená zůstala, a vylučuje antikoagulační enzym, hirudin, do krevního toku hostitele. Pouze některé druhy pijavic se živí krví, a ne všechny druhy mohou kousat; 90% z nich se živí výhradně na rozkládajících se tělech a otevřených ranách obojživelníků, plazů, vodního ptactva, ryb a savců. Pijavice se připojí, když se zakousne, a zůstane připojena až do naplnění, kdy odpadne, aby trávila. Vzhledem k vylučovanému hirudinu, mohou kousnutí po odstranění pijavice krváčet víc než normální rány. Pijavice běžně nosí ve svém zažívacím traktu parazity, ty však nemohou přežít u lidí a pro člověka tak nepředstavují hrozbu.

Pijavice jsou noční tvorové, ovšem během horkých letních dnů mohou být aktivní díky vibracím, která vytvářejí zvířata, případně koupající se lidé nebo lidé při brodění toků. Pijavice jsou vynikající plavci, při přísátí na kůži hostitele uvolní enzym, který funguje jako anestetikum a zároveň jako antikoagulant, který umožňuje, aby krev proudila volně z hostitele k pijavici. Pijavice může nasát téměř pětinasobek své vlastní váhy, poté odpadne a vrací se zpět do svého úkrytu. Poté nepotřebují potravu velmi dlouho, několik týdnů i měsíců.

Pokud se stane, že se pijavice přisaje na člověka, není vhodné ji násilím odtrhávat, mohlo by dojít k tomu, že část těla zůstane v kůži a mohlo by tak dojít k zanícení rány. Jednou z doporučených metod je odstranění pomocí nehtu nebo jiného plochého tupého předmětu, kdy porušíme pečeť ústní přísavky na předním konci pijavice, totéž zopakujeme na zadním konci a pijavici odstraníme. Jako další metody odstranění lze sůl, ocet nebo teplo (např. z vysoušeče vlasů). Po odstranění pijavice je nutné vyčistit, vydezinfikovat a zalepit. Externě připojené pijavice se odpojí a odpadnou, pokud jsou nasyceny krví, což může trvat 20 minut až 2 hodiny. Pokud by došlo k vnitřnímu napadení (nosní dutina, vagina), pak se doporučuje návštěva lékaře. Někteří lidé mohou trpět závažnými alergickými reakcemi z kousnutí pijavic, potom je opět nutná okamžitá lékařská péče.

Pijavice nejsou nebezpečné a nepředstavují pro člověka žádnou hrozbu. V případě přísátí je množství vysáté krve malé. Je dobré si připomenout, že dlouhá staletí se pijavice používaly v medicíně k tzv. pouštění žilou. Pijavice jsou běžnou součástí přírodních ekosystémů a ve vodním prostředí přispívají k udržování rovnováhy prostředí.